

JULIA GUILLAMON

Les cuques

Catalina Luque

Professora de Llengua i Literatura
IES Lluís Vives · València

Ja fa anys que organismes internacionals com la FAO i l'OMS diuen que els insectes són una font de proteïna barata i accessible i que poden acabar amb la fam al món. Ara per ara alguns d'ells ja formen part de la dieta de països que anomenem exòtics. Nosaltres mateixos hem assumit els caragols com a part de la nostra tradició gastronòmica (què bones les xones!). L'any 2021 al mes de febrer a Còrdova s'instal·laren, com és habitual, fins a 34 quioscos i terrasses de caragols. Fins i tot hi ha una app que et guia per aquell laberint de delícies gasteròpodes amb aroma d'herba-sana. Malgrat que segurament algun xef amb estrela Michelin deu estar treballant (si no ho ha fet ja) en esferificacions d'abdomen de puça siberiana amb coulis de paparra, jo de moment si veig una panerola la xafe. Esperem que no arribe mai el moment que em plantege passar-la per la planxa, volta i volta.

Dit això, quan afirmem que us presente un llibre deliciós, heu d'entendre la metàfora. Amb una elegància i sensibilitat exquisides, **Guillamon** comparteix amb nosaltres en cada conte un record, una sensació, un paisatge íntim relacionat amb la infantesa o la seua vida present al centre del qual apareix sempre una cuca diferent. De fet és aquest lligam entre la experiència personal i el coneixement i descripció del món natural el que ens fa incloure Guillamon dins del corrent literari anomenat *nature writing*.

Aquest moviment, que té les seues arrels al segle XIX als països anglosaxons, s'ha desenvolupat als segles XX i XXI paral·lelament amb l'ecologisme i la protecció dels espais naturals i es caracteritza per la seua diversitat. Hi cap de tot: l'assaig pur i dur de divulgació científica, les guies de camp i de viatges, la ficció i, fins i tot la poesia. L'amor per la natura, els éssers vius i els paisatges, així com la implicació afectiva de la veu narrativa amb l'entorn són les seues característiques més acusades i això ha fet que autors com **Josep Pla** o **Miguel Delibes** siguen considerats antecedents d'aquest corrent literari a la nostra literatura.

Pla i Delibes i llur sensibilitat pel paisatge són excepcions a les nostres literatures. No perquè el paisatge no fos una preocupació literària d'altres generacions i escriptors (recordeu el 98, per exemple, i la reivindicació de Castella), sinó per la qualitat de la mirada. Delibes explicava que el pare (que era francès) li havia transmès l'amor per la natura, el plaer de l'observació i el coneixement de l'entorn i la necessitat de protegir la natura per a protegir la humanitat. Els escriptors actuals tenen en ell un referent.

L'amor per la natura i el lligam afectiu entre el personatge i el paisatge és precisament el que ens ofereix Guillamon en els seus relats. De vegades el centre del relat és una nostàlgica mirada cap enrere fins els dies de la infantesa on cada dia de l'estiu porta una nova aventura (i aventura pot ser simplement la presència d'una papallona sobre un vidre); d'altres és una excursió amb la família, que el fill de cinc anys demana una guia d'insectes i no un camió de bombers pel seu aniversari o que la **Cris** (que està superant un ictus) pregunte per unes atzavares.

El paisatge que protagonitza els relats de Guillamon és l'Arbúcies de la seua infantesa (on els pares treballaven els estius a un hostal) i l'entorn del Montseny. Els records tornen constantment a indrets (re)coneguts de sempre per l'autor que també inclouen la costa i fins i tot Barcelona i els seus voltants. Per tot arreu la vida animal és un miracle de diversitat i bellesa. És ben cert que, per edat (Guillamon va nàixer el 1962), el paisatge de *Les cuques* no és precisament una Arcàdia preindustrial però això no vol dir que siga una natura morta. La presència del ser humà que manipula el paisatge es veu en la creixent pressió del turisme, l'abandonament progressiu del món rural, la construcció d'apartaments turístics, l'augment del trànsit rodat i fins i tot el nudisme..., però la vida natural s'obri pas per a qui té ulls que saben mirar.

Meravella la varietat d'espècies que protagonitzen els relats. De fet podríem dir que es tracta d'una mena de bestiar contemporani, un bestiar però que no es centra en les aus, ni en els mamífers, sinó en els insectes més humils i quotidians. Quan jo camine pel camp no trobe ni el 1% de les cuques que hi apareixen i les que veig tenen tendència a atacar-me. Clar que el problema és tal vegada que no mire bé. La descripció de la natura comporta un interessant exercici d'estil i el domini d'un vocabulari molt específic. Fer que la descripció de l'escarabat de la patata siga atractiva literàriament i no solament des del punt de vista del naturalista no és gens fàcil. El lector que com jo vaja justet de vocabulari de fauna i flora necessitarà a tenir a mà un bon diccionari i el cercador d'imatges. Arbres, plantes, herbes diverses són el marc on el fabulós món dels insectes mostra tota la seua esplendor. Guillamon ens ofereix sempre el nom científic de cada cuca i, amb molt bon criteri, les pàgines centrals del llibre estan ocupades per un desplegable on trobem il·lustracions tretes de guies dels segles XVIII, XIX i XX, que ens ajudaran a identificar les diferents espècies.

Julia Guillamon és un escriptor, assagista i periodista, col·laborador habitual de La Vanguardia, i ha estat comissari de diverses exposicions relacionades amb el món literari. Ha conreat el relat en un altre recull molt celebrat, *El sifon de can Sitra*, però també la novel·la (*La Moravia* i *La fàbrica de gel*) i fins i tot l'autoficció amb el que és probablement el seu llibre més conegut, *Travessar la riera*, on narra el procés de recuperació de la seua parella després d'haver superat un coma produït per un vessament cerebral. Part d'aquesta experiència, narrada amb gran sensibilitat i una elegància gairebé clàssica, constitueix també un dels eixos argumentals de *Les cuques*, perquè un objectiu a aconseguir és poder tornar al camp com a part de la rehabilitació.

Us anime de tot cor a acostar-vos a l'obra d'aquest escriptor singular i inquiet, apassionat de la natura i autor d'una de les biografies més celebrades de **Joan Perucho** (un altre escriptor singular i únic). Tot i que sempre és preferible llegir una obra en la llengua original, teniu una edició en castellà amb el poètic títol de *Mariposas de invierno y otras historias de la naturaleza* publicada per l'editorial Círculo de tiza. Espere que us agrade.